

تعرف حال : منظور همان قید حالت در زبان فارسی است.

انواع حال :

(ب) جمله حالیه (حال جمله)

(الف) حال مفرد

تعریف :

منظور کلمه ای است :

۱- منصوب : فَرِحًا

مثنی و جمع مذکر سالم: يِنِ (متبسمين) / يِنِ (محزونين)

جمع مؤنث سالم :

۲- معمولاً مشتق : اسم فاعل : ماشياً ، راکباً ، راکباتٍ ، مُتَبَسِّمِينَ ، هاتِفِينَ ، معارضِينَ و ...

اسم مفعول : مسروراً ، منصوراً ، مخفياً ، منتظراً ،

صفت مشبهة : نشيطاً ، حزيناتٍ ، عطشان ، فَرِحَ ، حَسَنَ

استثناء : « إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بِنِيَانٍ مَرصُوصٌ »

😊 خیلی مهمه ...

مصدرها حال واقع نمیشوند کلماتی مانند (اجتهاداً ، تنزیلاً ، خروجاً و ...)

۳- نکره

۴- قابل حذف از جمله (عنصری است اضافی) ← يعيش المؤمنون في الدنيا قانعين

که حالت و چگونگی فاعل ، مفعول و نائب فاعل را در جمله بیان میکند . حال معادل قید حالت در زبان فارسی میباشد و در جواب **کیف** می آید . ضمناً به این فاعل ، مفعول و نائب فاعل که در واقع حالت آنها بیان میشود « صاحب حال » یا « ذو الحال » گفته می شود .

ویژگی های حال و صاحب حال

۱ - صاحب حال باید **معرفة** باشد .

۲ - صاحب حال ممکن است **اسم ظاهر**، **ضمیر بارز** و **گاهی ضمیر مستتر** باشد .

الف) ذَهَبَ عَلِيٌّ ضاحكاً ←

ب) ذَهَبْتُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ ماشياً ←

ج) ذَهَبَ إِلَى السُّوقِ راکباً ←

۳ - صاحب حال ممکن است بنا به نقشی که میپذیرد **مرفوع**، **منصوب** و ... باشد .

الف) خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضعیفاً ←

ب) رايْتُ الْإِنْسَانَ ضعیفاً ←

ج) سَلَّمْتُ عَلَيَّ الْإِنْسَانَ ضعیفاً ←

۴ - حال باید از نظر **جنس** و **تعداد** با ذوالحال مطابقت داشته باشد . بنابراین حال ممکن است مفرد ، مثنی یا جمع باشد .

الف) جاءَ الْمُعَلِّمُ مسروراً ←

ب) جاءَ الْمُعَلِّمَانِ مسرورين ←

ج) جاءَ الْمُعَلِّمُونَ مسرورين ←

د) جاءتِ الْمُعَلِّمَاتُ مسرورات ←

۵ - کلمه **جميعاً** اگر در جمله اضافی باشد نقش حال دارد ← إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً

۶ - کلماتی که معنای «گروه گروه»، «یکی یکی» و ... بدهند اصولاً حال هستند.

رایتُ الطَّلَابِ فِي الصَّفِّ **افواجا** ← دانش آموزان را **گروه گروه** در کلاس دیدم

۷ - گاهی در یک عبارت دو حال وجود دارد.

۸ - ذوالحال را باید از فعل به بعد لحاظ کنیم و مبتدا ذوالحال نمیتواند باشد .

الطُّفْلُ رَجَعَ بِأَكْيَاسٍ الْمُؤْمِنُونَ يَدْعُونَ اللَّهَ مُتَوَاضِعِينَ

۹ - کلمه «وحد» اگر به **ضمیر متصل** بچسبد نقش حال دارد . جاءَ الْمُعَلِّمُ وَحْدَهُ

حال جمله (جمله حالیه)

گاهی يك جمله كامل اسمیه یا فعلیه ، حال واقع می شود و به آن جمله حالیه گوئیم.

انواع جمله حالیه

الف) حال جمله اسمیه :

جمله + واو + ضمیر منفصل مطابق حال یا صاحب حال + ... (واو حالیه + ضمیر منفصل +)

دَهَبَ التِّلْمِیْذُ اِلِی الْمَدْرَسَةِ ضَاحِکاً ←
 جمله + واو + ضمیر منفصل مطابق حال یا صاحب حال + ...

جمله + واو + ضمیر منفصل مطابق حال یا صاحب حال + فعل مضارع مناسب

دَهَبَ التِّلْمِیْذُ اِلِی الْمَدْرَسَةِ ضَاحِکاً ←
 جمله + واو + ضمیر منفصل مطابق حال یا صاحب حال + فعل مضارع مناسب

ب) حال جمله فعلیه :

۱ - (جمله + فعل مضارع مناسب به حال یا صاحب حال از نظر تعداد و جنس)

دَهَبَ التِّلْمِیْذُ اِلِی الْمَدْرَسَةِ ضَاحِکاً ←

۲ - (جمله فعلیه + واو + قد + ماضی) و (لم / لما + مضارع)

یا اَبی، لَمْ تَبْکِ و قد کُنْتَ فی الْحَجِّ فی الْعَامِ الْمَاضِی؟!

😊 خیلی مهمه ...

۱ - اگر ذوالحال ضمیر متکلم وحده باشد ، حال را میتوان به دو صورت مفرد مذکر و مونث آورد

مثال : رَجَعْتُ مِنَ الْمَدْرَسَةِ ← فرحاً

فرحةً

۲ - اگر ذوالحال ضمیر متکلم مع الغير باشد حال را میتوان به چهار صورت مثنی مذکر و مونث و جمع مذکر و مونث

نوشت .

مثال : رَجَعْنَا مِنَ الْمَدْرَسَةِ ← فرحَتین

فرحین

فرحات

۳ - اگر در جمله هم فاعل باشد و هم مفعول برای تشخیص حال به نکات زیر توجه میکنیم :

الف) معنای جمله

ب) مطابقت حال با ذوالحال از نظر جنس و تعداد

ج) معرفه بودن ذوالحال

مثال : أَرْسَلَ اللَّهُ الْأَنْبِيَاءَ مُبَشِّرِينَ

۴ - ذوالحال را باید از فعل به بعد لحاظ کنیم و مبتدا ذوالحال نمیتواند باشد .

المؤمنون يدعون الله متواضعين

الطفل رجح باكياً

۵ - در جمله حالیه اسمیه هیچ گاه اسم منصوب نداریم (مبتدا و خبر داریم)

مثال :

۶ - انواع واو

الف) واوی که بین دو جمله فعلیه یا دو جمله اسمیه (دو جمله یکسان) می آید و او عطف است .

جاء المعلم و بدأ بالتدريس ← هو الغني و أنتم الفقراء ←

ب) در دو حال زیر واو حالیه است .

۱) جمله فعلیه + واو + قد + ماضی
۲) جمله فعلیه + واو + لما یا لم + مضارع

ج) واو قسم

والعصر ... والشَّمْس ...

۷ - روش ترجمه فعل بکار رفته در جمله حالیه

ماضي ... مضارع : ماضی استمراری ترجمه میشود

ماضي ... و + قد + ماضی : ماضی بعید ترجمه میشود

مثال :

مثال :

کار در کلاس

عیّن الحال و صاحبه ثمّ ترجم الجمّل .

۱ - جلس أعضاء الأسرة أمام التلفاز مشتاقين ، يشاهدون الحجاج في المطار و هم يركبون الطائرة للذهاب إلى مكة المكرمة .

۲ - فسأل عارف والده متعجباً :

۳ - حينما أرى الناس يذهبون إلى الحج...

۴ - يا بني ، الغار يقع فوق جبل مرتفع و أنت تعلمين أنّ رجلى تؤلمني :

✓ « لا تُقيموا الصلاة ... ! » عيّن الخطأ لإيجاد أسلوب الحال : (سراسری هنر)

۱) متکاسلین ۲) متکاسلات ۳) و أنتم متکاسلون ۴) و أنتم تتکاسلون

✓ عيّن الجواب الذي يدلّ على كَيْفِيَّةِ الْمُصَلَّى : « لا تُقيموا صلاتكم » (سراسری هنر)

۱) قبل الوقت ! ۲) متکاسلین ! ۳) آخر الوقت ! ۴) إقامة !

✓ « نحن نُعلّم طلابنا في العلوم » . عيّن الصحيح للفراغ : (سراسری ریاضی)

۱) باحثون ۲) باحثان ۳) الباحثون ۴) باحثين

✓ عَيْنِ الْخَطَا (فى الحال) : (سراسرى زبان)

- (۱) أرجوا لك التوفيق و النجاح و أنت زميلتى
(۳) دخلت المعلمه الصف فوقفنا شاكرا ت لها

✓ عَيْنِ الْحَالِ : (سراسرى هنر)

- (۱) يتقدم الطلاب فى المدرسة علماً
(۳) هجم الأعداء على بلدنا معتدين على الناس

✓ عَيْنِ مَا لَيْسَ فِيهِ حَالِ : (سراسرى انسانى)

- (۱) لا تعثيا فى الأرض مفسدتين !
(۳) جاءنى أخوك مبشراً بنجاحك !

✓ عَيْنِ الْحَالِ : (سراسرى هنر)

- (۱) زادتني حفلة تكريم المقاتلين سروراً !
(۳) أجعل أختي أمينة على أسرار حياتي !

✓ عَيْنِ مَا لَيْسَ فِيهِ « الْحَالِ » : (سراسرى زبان)

- (۱) ربّ ! كنتُ اخاف منك حتى الآن جاهلاً ،
(۳) ربّ ! وضعتُ لك وجهي على التراب هيئاً ،

✓ عَيْنِ الْحَالِ : (سراسرى تجربى)

- (۱) الموت ليس مخوفاً كما يظنّ بعض الناس ،
(۳) نفقد قدرتنا أمام مشاكل الحياة ،

✓ عَيْنِ الْحَالِ يَبَيِّنُ حَالَةَ الْمُفْعُولِ : (سراسرى رياضى)

- (۱) قرأ التلميذ درسه حول موضوع قرائن المادّة دؤوباً
(۳) يا أيها الناس علّموا أولادكم مشفقين عليهم .

✓ عَيْنِ صَاحِبِ الْحَالِ جَمْعُ تَكْسِيرٍ: (سراسرى زبان)

- (۱) ألبست هذه الأمّ بناتها ملابسهنّ الجديدة بسيطةً نظيفةً!
(۲) فى الغرفة شاهدت الموظّفين دوؤبين فى أعمالهم!
(۳) ساعدنا المومنين مسوولين عن تأمين معاش عوائلهم!
(۴) أراني ساكنو هذه القرية جبالها خبيرين بمسالكتها!

✓ عَيْنِ صَاحِبِ الْحَالِ فاعلاً : (سراسرى رياضى)

- (۱) أخذتُ الكتب من المكتبة سريعاً !
(۳) رأيت الضيوف فى الغرفة جالسين !

✓ عَيْنِ صَاحِبِ الْحَالِ مرفوعاً : (سراسرى تجربى)

- (۱) يعيش هؤلاء الطلبة متوكّلين على ربّهم دائماً !
(۳) شاهدنا فى سفرنا تلك القرى القديمة جميلة !

✓ عَيْنِ الْعِبَارَةِ الَّتِي تَبَيِّنُ حَالَةَ الْفَاعِلِ : (سراسرى رياضى)

- (۱) إنّ الأنبياء يهدون الناس ضالّين !
(۳) استيقظت الطفلة من النوم قلقة !

(۲) رأيت أكثر الطلاب مختلفين فى الأذواق !

(۴) هذه حكم قد قرأناها فى الأمثال القديمة متشابهة !

(۲) سخر الله لنا العالم مسبحين له !

(۴) ربّ اجعلنى مقيماً للصلاة !

(۲) ربّ ! أرزقنا فرحاً لا يسبب غفلتنا عنك !

(۴) رجعت أمهاتنا من مكة المكرمة راضيات !

(۲) و الآن اخاف من نفسى عاقلاً ،

(۴) و لهذا تركت التراب يكون على صعباً !

(۲) عندما نعيش خائفين من الموت ،

(۴) و هذا هو الخوف الحقيقى الذى يقتلنا !

(۲) شاهدت فى المستشفى الممرّضات ساهرات .

(۴) شاهدت أزهار الحديقة مُعجَباً بجمالها .

(۲) يحاسب المخطئ خائفاً !

(۴) دعوت أقربائى شاكرين !

(۲) رأيت أكثر الطلاب مختلفين فى الأذواق !

(۴) هذه حكم قد قرأناها فى الأمثال القديمة متشابهة !

(۲) نبيته أمه نادماً من عمله السيئ !

(۴) لأساعد إخوانى المسلمين مظلومين !